

Datum
2024-03-28

Diarienummer
Af-2024/0021 2336

Ert diarienummer
Ju2024/00480

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till:
ju.L7@regeringskansliet.se
Arbetsmarknadsdepartementet

Arbetsförmedlingens remissvar: Utkast till lagrådsremiss Förbättrade levnadsvillkor för utlänningar med tillfälligt skydd

Arbetsförmedlingen lämnar följande synpunkter.

Sammanfattning

Arbetsförmedlingen avstyrker förslaget i dess nuvarande form eftersom det inte kommer att få avsedd effekt i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Arbetsförmedlingen är positiv till att möjliggöra för målgruppen att tidigare få del av insatser inom etableringsprogrammet. Förslaget om att målgruppen inte kommer anses bosatta innebär att de inte kommer omfattas av statens försäkring för deltagare i arbetsmarknadspolitiska program. Det innebär att Arbetsförmedlingen inte kommer anvisa dem till etableringsprogrammet.

Arbetsförmedlingen ser även att konsekvenser och kostnader riskerar att bli mer omfattande.

Arbetsförmedlingens synpunkter

Allmän synpunkt

Enligt förslaget kommer förändringarna gälla för såväl utlänningar som beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd som för utlänningar som beviljats uppehållstillstånd *efter* tillfälligt skydd. Ett sådant

Datum
2024-03-28Diarienummer
Af-2024/0021 2336

uppehållstillstånd innebär, enligt 21 kap. 6 § utlänningslagen (2005:716) att det har inletts ett program för att förbereda att utlänningen återvänder självmant efter att ett uppehållstillstånd med tillfälligt skydd upphör och då får sitt uppehållstillstånd förlängt med två år. Med beaktande av att dessa personer alltså planerar för att återvända kan det i många fall bedömas inte vara arbetsmarknadspolitiskt motiverat, eller förenligt med syftet programmet att anvisa till etableringsprogrammet.

Avsnitt 4 Folkbokföring

Arbetsförmedlingen är positiv till förslaget om att tidigare folkbokföra målgruppen. Genom att målgruppen tidigare får ett personnummer förbättras också kvalitén på den data Arbetsförmedlingen hämtar in till systemstöden och den enskilde kan också få skyddade personuppgifter vid behov.

Arbetsförmedlingen vill dock påtala att det kan komma att bli viss skillnad i hanteringen av målgruppen jämfört med andra nyanlända som kan anvisas till etableringsprogrammet. Folkbokföring för målgruppen sker under delvis andra förutsättningar än för övriga personer som kan vara aktuella för etableringsprogrammet. Arbetsförmedlingen kan inte i dagsläget säga att vi kommer kunna anta att målgruppen kommer att bli folkbokförda. Eventuellt kommer Arbetsförmedlingen därför behöva invänta att en person som tillhör i målgruppen faktiskt folkbokförs innan anvisning kan ske.

Avsnitt 6 Rätten till bosättningsbaserade förmåner enligt socialförsäkringsbalken

Enligt 1 § förordningen (1998:1785) om ersättning vid skada till deltagare i vissa arbetsmarknadspolitiska program m.m. ges ersättning enligt förordningen för skada som omfattas av bestämmelserna om arbetsskadeförsäkring i socialförsäkringsbalken till den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får ersättning¹ för deltagandet. Av 4 § förordningen följer att Kammarkollegiet ansvarar för beslut och utbetalning av ersättning.

Enligt de besked Arbetsförmedlingen fått av Kammarkollegiet är förordningen tillämplig om programdeltagaren omfattas av bestämmelserna om arbetsskadeförsäkring enligt socialförsäkringsbalken, och då behöver personen även anses vara bosatt enligt balken. Arbetsförmedlingen har gjort bedömningen att det inte är lämpligt att anvisa en person till insatser och aktiviteter i de fall personen saknar försäkringsskydd under tiden han eller hon deltar. Som förslaget är utformat, och utifrån Kammarkollegiets tillämpning av förordningen, kommer alltså målgruppen inte heller i fortsättningen kunna anvisas till

¹ Enligt förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

Datum
2024-03-28Diarienummer
Af-2024/0021 2336

etableringsprogrammet, eftersom de på grund av avsaknaden av försäkringsskydd inte kan delta i insatser och aktiviteter i programmet. Även om målgruppen fullt ut skulle omfattas av rätt till hälso- och sjukvård är det utifrån myndighetens nuvarande bedömning ett hinder att de inte omfattas av försäkring för personskada. Det finns ingen annan målgrupp idag som anvisas till program trots att Arbetsförmedlingen vet att det saknas försäkringsskydd.

Avsnitt 10 Konsekvenser

Under förutsättning att förändringarna genomförs på ett sådant sätt att målgruppen kommer kunna anvisas till etableringsprogrammet ser Arbetsförmedlingen en risk för att den förväntade utgiftsökningen är större än prognosen i utkastet.

Det är oklart hur antalet som skulle anvisas till etableringsprogrammet beräknats. I den andel av personer som har arbete kan det finnas de som arbetar i så låg omfattning att de i stället väljer att söka sig till Arbetsförmedlingen. Det förklaras heller inte närmare vad som ligger bakom antagandet att inte samtliga arbetslösa i målgruppen kommer anvisas till programmet eller varför det antas att 10 000 personer förväntas lämna landet innan lagen träder ikraft. Enligt IOM:s rapport är det en mycket lägre andel som har för avsikt att flytta från Sverige och det är också oklart om förslaget kan påverka antalet som lämnar landet. Antalet som kan komma att anvisas etableringsprogrammet med anledning av föreslagna ändringar kan alltså bli högre än beräknat.

Förutsatt att antalet deltagare i etableringsprogrammet per månad ökar med 7 800 personer 2025 innebär det en markant ökning jämfört med antalet deltagare idag, drygt 9 600 deltagare. Avseende de initiala månader som förslaget avser kan de beräknade utgifterna vara rimliga. Efter mars 2025 kommer deltagarna sannolikt vara kvar i programmet, vilket behöver hanteras då det inte ryms inom befintliga ramar, vilket även gäller för programmedel. Vidare kommer ersättningsskillnaden innebära ett incitament för målgruppen att snabbt skriva in sig hos Arbetsförmedlingen och tillströmningen kan därför förväntas bli hög redan runt årsskiftet, vilket kommer sätta press på verksamheten.

Handläggartätheten för etableringsprogrammet är idag 66 ärenden per handläggare. För att på sikt bibehålla den handläggartätheten om antalet deltagare i etableringsprogrammet stannar på den högre nivån med ytterligare 7 800 deltagare per månad skulle antalet arbetsförmedlare som arbetar med etableringsprogrammet behöva öka från 150 årsarbetare till 260.

Fler anvisningar till etableringsprogrammet innebär i förlängningen även fler omprövningsbara beslut som kan behöva omprövas av myndighetens centrala enhet för omprövning. Det innebär sannolikt även att det

Datum
2024-03-28

Diarienummer
Af-2024/0021 2336

behöver hanteras fler ärenden inom Arbetsförmedlingens kontrollfunktion, till exempel i form av granskningar av aktivitetsrapporter samt handläggning av sanktionsärenden.

På Arbetsförmedlingens vägnar

Maria Hemström Hemmingsson

Liselotte Karlstrand

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektören Maria Hemström Hemmingsson. Ärendet har föredragits av verksjuristen Liselotte Karlstrand.

I den slutliga handläggningen av ärendet har även rättschefen Anna Middelman och enhetschefen Unni Werner deltagit.

Beslutet fastställs digitalt i diariet och saknar därför namnunderskrifter.